

I. DISPOSICIONS GENERALS

CAP DE L'ESTAT

- 4668** *Reial decret llei 9/2019, de 29 de març, pel qual es modifica la Llei 14/1994, d'1 de juny, per la qual es regulen les empreses de treball temporal, per a la seva adaptació a l'activitat de l'estiba portuària i es conclou l'adaptació legal del règim dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies.*

I

El Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, pel qual es modifica el règim dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies, va donar compliment a la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, d'11 de desembre de 2014, recaiguda en l'assumpte C-576/13 (procediment d'infracció 2009/4052).

El Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, produeix un efecte clar sobre el règim de funcionament de les empreses titulars de llicències del servei portuari de manipulació de mercaderies que operen en el sector, l'obligació de les quals de pertànyer a les societats anònimes de gestió d'estibadors portuaris (SAGEP) desapareix, alhora que té un efecte indubtable sobre la situació laboral dels treballadors de l'estiba portuària, en la mesura que la seva contractació es deixa de fer de manera prioritària a través de les SAGEP esmentades.

Ara bé, tenint en compte el canvi substancial que implicava la nova regulació del sector, el mateix Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, pel qual es va donar compliment a la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea referenciada anteriorment, a fi que es pogués portar a terme un trànsit ordenat, va reconèixer un període transitori d'adaptació de tres anys, a comptar del 14 de maig de 2017, que facilita l'estabilitat de l'ocupació dels treballadors de les SAGEP, en particular per garantir el manteniment dels seus drets, en el trànsit al nou escenari de llibertat competitiva.

En aquest mateix sentit, a fi de possibilitar una adaptació ràpida al caràcter irregular de la prestació dels treballadors portuaris, i sense perjudici de l'activitat de les empreses de treball temporal, el Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, estableix en l'article 4 la possibilitat de crear centres portuaris d'ocupació (CPE), l'objectiu dels quals ha de ser la contractació de treballadors portuaris per posar-los a disposició d'empreses titulars de llicència de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies o d'autorització de serveis comercials portuaris, i afegeix seguidament que als centres portuaris d'ocupació esmentats els són aplicables la Llei 14/1994, d'1 de juny, per la qual es regulen les empreses de treball temporal, i la resta de la normativa aplicable a aquestes empreses.

Transcorreguts gairebé dos anys des de l'entrada en vigor de la norma i quan amb prou feines queda un any per a la conclusió del període transitori, s'ha fet una anàlisi de l'evolució i la situació actual del sector tant des del punt de vista de la competència com de l'ocupació, que ha posat de manifest la necessitat de completar la regulació normativa a fi de garantir un règim de lliure competència en un marc laboral que asseguri tant la continuïtat, regularitat i qualitat del servei de manipulació de mercaderies com la protecció dels treballadors. La competència, la qualitat en l'ocupació i la protecció dels treballadors són reconeguts com a principis i objectius en la normativa de la Unió Europea. Així, l'article 101 del Tractat de funcionament de la Unió Europea (TFUE) declara incompatibles amb el mercat interior i que han de quedar prohibits «tots els acords entre empreses, les decisions d'associacions d'empreses i les pràctiques concertades que puguin afectar el comerç entre els estats membres i que tinguin per objecte o per efecte impedir, restringir o falsejar el joc de la competència dins del mercat interior». Però, al mateix temps, les disposicions de la Unió Europea reconeixen la necessitat de legislacions nacionals que garanteixin la protecció dels drets dels treballadors i l'assoliment dels objectius que preveu l'article 145

del TFUE, «en particular, potenciar una mà d'obra qualificada, formada i adaptable i uns mercats laborals amb capacitat de resposta al canvi econòmic, amb vista a aconseguir els objectius que defineix l'article 3 del Tractat de la Unió Europea».

Per tant, és essencial i urgent completar la regulació que inclou el Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, amb els mateixos principis que el van inspirar. És a dir, amb l'objectiu de conjugar els principis de llibertat de contractació amb els drets dels treballadors, de manera que es produeixi un trànsit ordenat al nou marc en què l'aplicació dels principis del dret de la Unió Europea inspiradors de la llibertat de competència es porti a efecte sense detriment dels drets laborals bàsics dels treballadors i, sobretot, sense minva de l'ocupació en el sector.

A aquests efectes, per a la regulació de les mesures que preveu aquest Reial decret llei s'han tingut en compte aquests principis i objectius, i s'ha fet una anàlisi de competència d'acord amb els criteris i les eines per a l'avaluació de la competència de l'OCDE, que al seu torn recull els principis bàsics acceptats internacionalment per establir una regulació eficient i afavoridora de la competència: (i) principi de necessitat i proporcionalitat; (ii) principi de mínima distorsió; (iii) principi d'eficàcia; (iv) principi de transparència, i (v) principi de predictibilitat.

D'acord amb el primer dels principis, s'ha considerat que qualsevol norma que introdueixi restriccions a la competència ha d'estar precedida d'una definició dels seus objectius i d'una justificació clara de la introducció de les restriccions (l'existència d'una relació de causalitat entre la restricció a la competència i la consecució de l'objectiu). En aquest supòsit, es considera que la norma proposada no introdueix restriccions a la competència; però, tot i així, cada mesura compleix el principi de necessitat com es justifica al llarg de l'expositiu.

En segon lloc, aquest mateix principi de necessitat i proporcionalitat pretén evitar que els instruments en què es materialitza una restricció possible comportin només una millora relativa o marginal en termes de benestar social però que, al mateix temps, generin un dany greu en aquest a causa de les restriccions importants a l'activitat econòmica que imposen. En aplicació d'aquest principi en el dret espanyol i en relació amb el cas concret, s'ha de tenir en compte l'article 5 de la Llei 20/2013, de 9 de desembre, de garantia de la unitat de mercat (LGUM). Aquest article disposa que qualsevol límit establert a una activitat econòmica ha de motivar la seva necessitat en una de les raons imperioses d'interès general de l'article 3.11 de la Llei 17/2009, de 23 de novembre, sobre el lliure accés a les activitats de serveis i el seu exercici. Així mateix, ha de ser proporcionat a la raó invocada i ha de ser de manera que no hi hagi cap altre mitjà menys restrictiu o distorsionador per a l'activitat econòmica.

La Sentència del TJUE d'11 de desembre de 2014, recaiguda en l'assumpte C-576/13, produeix un efecte clar sobre el règim de funcionament de les empreses titulars de llicències del servei portuari de manipulació de mercaderies que operen en el sector, l'obligació de les quals de pertànyer a les societats anònimes de gestió d'estibadors portuaris (SAGEP) desapareix, alhora que té un efecte indubtable sobre la situació laboral dels treballadors de l'estiba portuària, en la mesura que la seva contractació es deixa de fer de manera prioritària a través de les SAGEP. Sense perjudici de l'obligació del Regne d'Espanya de complir la Sentència esmentada, es fa necessari conjugar en l'aplicació la doble dimensió, empresarial i laboral, de manera que es produeixi un trànsit ordenat a un nou marc en què l'aplicació dels principis del dret de la UE inspiradors de la llibertat de competència es porti a efecte sense detriment dels drets laborals bàsics dels treballadors i facilitant l'estabilitat en l'ocupació. Es tracta, per tant, de cercar el punt d'equilibri en l'aplicació pràctica de la Sentència esmentada, i evitar la situació de conflicte entre les llibertats econòmiques i els drets socials, les unes i els altres emparats i suport del patrimoni comunitari, o almenys reduir-ne al mínim els efectes. No hi ha dubte que es tracta d'una de les raons imperioses d'interès general que integren el contingut del precepte esmentat (article 5 de la LGUM) per remissió a l'article 3 de la Llei 17/2009, de 23 de novembre, sobre el lliure accés a les activitats de serveis i el seu exercici, en particular, en l'apartat 11, sobre la protecció dels drets i la seguretat dels treballadors.

I això es fa respectant els criteris del principi de mínima distorsió, segon dels analitzats, per tal com es remeten diferents qüestions relatives a l'organització de l'activitat productiva a l'àmbit de la negociació col·lectiva; així es compleix l'exigència dels tractats de la Unió Europea, quan assenyalen que, per abordar les qüestions laborals, la via prioritària ha de ser la negociació i l'acord entre representants dels agents implicats (empresaris i treballadors). Aquestes remissions a la negociació s'introdueixen en els articles 3 i 4 d'aquest Reial decret llei.

De manera excepcional, i tenint en compte la singularitat del sector –i en particular la naturalesa coercitiva de la pertinença a les SAGEP fins a l'entrada en vigor del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig–, s'atorga als agents socials la possibilitat d'establir la subrogació obligatòria d'una part del personal de les SAGEP per a casos en què certes empreses es vulguin separar d'aquestes, possibilitat que es pot exercir durant el període transitori que estableix el Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig. Es preveu, per al supòsit esmentat, que els sistemes d'assignació de treballadors a les empreses sortints hagin de ser transparents, objectius i equitatius. Es tracta, doncs, d'una potestat extraordinària justificada per certs trets exclusius del sector i únicament aplicable durant el procés de transició a la liberalització d'aquest.

El principi d'eficàcia comporta la capacitat de la norma d'assolir els objectius o efectes que es volen i, en aquest cas, la conjugació de la remissió a la negociació col·lectiva per garantir l'estabilitat en l'ocupació produeix l'efecte volgut de la transició ordenada en el pla laboral cap a l'obertura de la competència, que es reforça amb les mesures que estableixen els articles 3 i 4 d'aquest Reial decret llei.

El principi de transparència implica l'existència de transparència i claredat en el marc normatiu, en el procés d'elaboració de les normes i en la seva execució.

El principi de predictibilitat comporta oferir als operadors un marc estable i sòlid, sense incerteses, que els proporcionï seguretat jurídica, la qual cosa s'aconsegueix atès el rang de la norma que s'aprova i l'objectiu i l'àmbit d'aquesta, consolidar el marc de liberalització dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies iniciat amb l'entrada en vigor del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig.

S'ha comprovat, igualment, a més dels principis anteriors, que les mesures de caràcter permanent que inclou la norma projectada no produeixen efectes negatius sobre la competència, pels factors següents: (i) no es produeix una limitació del nombre o la varietat de proveïdors. Si bé s'exigeix als socis dels centres portuaris d'ocupació, en el nou article 18 de la Llei 14/1994, d'1 de juny, que introdueix l'apartat dos de l'article 2, que aquests han d'obtenir o ser titulars de la llicència de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies atorgada d'acord amb els articles 109 i següents del text refós de la Llei de ports de l'Estat i de la marina mercant, aprovat pel Reial decret legislatiu 2/2011, de 5 de setembre, o la norma que el substitueixi, no comporta una restricció a la competència, atès que per a aquesta prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies ja és imprescindible obtenir la llicència esmentada i, d'altra banda, els centres portuaris d'ocupació han de conviure amb les empreses de treball temporal. Així, la llibertat i la competència dels agents en aquest sector queden preservades; (ii) els centres portuaris d'ocupació i les empreses temporals d'ocupació competeixen en plena igualtat de condicions, per la qual cosa no es limita la capacitat competitiva dels agents del sector; (iii) no es redueixen els incentius dels agents per competir, i (iv) no afecta les alternatives i la informació dels consumidors.

II

A fi de permetre una adaptació ràpida al caràcter irregular de la prestació dels treballs portuaris, i sense perjudici de les empreses de treball temporal o d'altres que estiguin constituïdes o es puguin constituir a aquests efectes d'acord amb la legislació vigent, l'article 4 del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, preveu la possible creació de centres portuaris d'ocupació (d'ara endavant, CPE), l'objecte dels quals sigui l'ocupació dels treballadors portuaris en el servei portuari de manipulació de mercaderies, així com la seva cessió temporal a empreses titulars de llicència de prestació del servei portuari. La seva

creació requereix l'obtenció de l'autorització que exigeix l'article 2 de la Llei 14/1994, d'1 de juny, que regula les empreses de treball temporal.

Al mateix temps, la disposició transitòria primera del mateix Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, estableix un període transitori d'adaptació de tres anys, durant el qual les actuals SAGEP poden subsistir, llevat que s'extingeixin prèviament, mantenint el seu objecte social de posada a disposició de treballadors portuaris a titulars de llicències del servei portuari de manipulació de mercaderies o d'autorització per a la prestació de serveis comercials, independentment que en siguin accionistes o no. Expirat el període transitori esmentat, les SAGEP que romanguin poden extingir-se o continuar la seva activitat, si obtenen l'autorització que exigeix l'article 2 de la Llei 14/1994, d'1 de juny.

L'article 2 conté les modificacions necessàries de la Llei 14/1994, d'1 de juny, per la qual es regulen les empreses de treball temporal amb la finalitat d'adaptar l'actual regulació legal de les empreses de treball temporal a les especialitats que presenten els centres portuaris d'ocupació. Per fer-ho, es modifica, en primer lloc, l'article 1 de la Llei 14/1994, d'1 de juny, amb la finalitat d'integrar dins del concepte d'empresa de treball temporal la figura dels centres portuaris d'ocupació, i en segon lloc s'afegeix un nou capítol V a la Llei esmentada, en què es defineixen i es regulen específicament les característiques i el mode de funcionament dels centres portuaris d'ocupació. Així es garanteix que tots els operadors, els CPE i les ETT, competeixin en igualtat de condicions en la prestació de serveis de posada a disposició.

Els elements fonamentals que justifiquen la singularitat de les regles que conté aquest nou capítol V són dos:

El primer, la limitació de l'àmbit funcional o sectorial en què poden operar els centres portuaris d'ocupació, que queda reduït a l'activitat de l'estiba portuària. A diferència del caràcter multisectorial que poden presentar les usuàries de les empreses de treball temporal, els treballadors que ocupin els CPE únicament poden ser posats a disposició d'empreses titulars de llicència de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies o d'autorització de serveis comercials portuaris.

La segona especialitat, que no té menys rellevància, la constitueix el fet que la gran majoria del personal pertanyent als CPE té un contracte de treball per temps indefinit. El trànsit ordenat dels estibadors portuaris des de les SAGEP anteriors fins als nous CPE implica la incorporació a la plantilla d'aquests últims d'un contingent de treballadors amb un contracte fix, realitat que necessàriament s'ha de tenir en compte en la regulació d'aquesta figura.

Per tot això, mantenint l'obligació dels CPE d'obtenir l'autorització administrativa corresponent, s'introdueixen en el capítol V regulador dels centres portuaris d'ocupació algunes especialitats en matèria d'estructura organitzativa i garantia financera que responguin a les singularitats abans esmentades.

A això s'hi afegeixen algunes singularitats en relació amb el compliment de les obligacions d'informació i de tipus documental, amb el doble fi d'evitar que comportin un element de distorsió i de contribuir a una agilitat i una eficàcia més grans en la gestió tant de les contractacions com de les posades a disposició corresponents.

La regulació es completa amb l'addició d'una nova disposició addicional en què es preveu que a les empreses de treball temporal que duguin a terme activitat en el sector portuari se'ls apliquin les singularitats de la nova regulació dels CPE en matèria d'estructura organitzativa i garantia financera, respecte dels treballadors del sector.

Per abordar la dimensió laboral, els mateixos tractats de la Unió Europea assenyalen, com s'ha indicat anteriorment, que la via prioritària ha de ser la de la negociació i l'acord entre els representants dels agents implicats, les empreses i els treballadors portuaris, al mateix temps que les normes de desplegament de la Unió Europea reconeixen igualment la necessitat de disposicions per protegir els treballadors en supòsits concrets, en particular per garantir el manteniment dels seus drets. La llibertat d'establiment i la protecció dels drets dels treballadors es converteixen en uns pilars bàsics d'aquest procés de transformació del sector.

En primer lloc, l'article 3 reconeix a les empreses titulars de la llicència de servei portuari de manipulació de mercaderies, en la seva condició d'ocupadores, l'exercici de les facultats de direcció, organització i control de l'activitat laboral dels treballadors portuaris, en els termes que preveu l'article 20 del text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors, aprovat pel Reial decret legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre (d'ara endavant, TRLET), entre les quals s'entén inclosa la de designar el personal necessari per dur a terme cadascuna de les activitats portuàries.

L'article 4 recull expressament dos supòsits en què les organitzacions sindicals i les associacions empresarials poden establir les mesures necessàries per al manteniment dels drets dels treballadors amb la finalitat de garantir el principi d'estabilitat i qualitat en l'ocupació, així com la protecció dels drets dels treballadors: el primer, quan les empreses titulars de les llicències del servei portuari de manipulació de mercaderies optin per deixar de ser accionistes de les SAGEP, i es produeixi el decreixement de l'activitat d'aquesta. Aquesta opció la poden efectuar fins a la finalització del període transitori que conclou el 14 de maig de 2020 tenint en compte que, arribat aquest moment, han d'extingir-se o transformar-se en CPE; el segon, quan les SAGEP optin per transformar-se en CPE, opció que igualment s'ha de realitzar dins del mateix límit temporal.

Per tant, la norma recull una habilitació legal que, a través de la negociació col·lectiva, es pugui acordar una subrogació obligatòria de treballadors, en el primer dels casos, quan les empreses titulars de les llicències del servei portuari de manipulació de mercaderies optin per deixar de ser accionistes de les SAGEP, i es produeixi el decreixement de l'activitat. Aquesta habilitació té una vigència temporal limitada atès que finalitza quan conclogui el període transitori d'adaptació de tres anys que va reconèixer el Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, i aplicable únicament als treballadors que, quan va entrar en vigor aquell, estaven prestant serveis portuaris de manipulació de mercaderies i segueixin prestant-los a l'entrada en vigor del present Reial decret llei.

Des de la perspectiva de la normativa de la Unió Europea, s'ha de destacar que el TFUE estableix com una de les llibertats fonamentals la llibertat d'establiment. Aquesta llibertat només es pot restringir per raons imperioses d'interès general, i precisament la protecció dels drets dels treballadors és una d'aquestes raons, tal com ha reconegut el Tribunal de Justícia de la Unió Europea en nombroses ocasions (vegeu, entre d'altres, la Sentència d'11 de desembre de 2007, recaiguda en l'assumpte C-438/05; els casos acumulats C-369/96 i C-376/96 Arblade i altres [1999] ECR I-8453, paràgraf 36; el cas C-165/98 Mazzoleni i ISA [2001] ECR I-2189, paràgraf 27; els casos C-49/98, C-50/98, C-52/98 a C-54/98 i C-68/98 a C-71/98, Finalarte i altres [2001] Rec. I-7831, paràgraf 33). A aquests efectes, la necessitat de garantir l'estabilitat en l'ocupació dels treballadors i els seus drets adquirits, que permeti la competitivitat del sector en una situació transitòria, és l'objectiu principal d'aquesta disposició. L'interès superior de protecció dels treballadors és el que justifica aquesta mesura addicional per al marc jurídic del sector de l'estiba a Espanya. En tot cas, la concreció de la subrogació s'ha de fer mitjançant un conveni col·lectiu, i el mecanisme subrogatori que, si s'escau, es pugui acordar ha de ser transparent, objectiu i equitatiu, tal com recull expressament i específicament l'article 4, i així es respecten els criteris de transparència, objectivitat i igualtat de tracte que recull la Directiva 2001/23/CE, de 12 de març, d'aproximació de les legislacions dels estats membres relatives al manteniment dels drets dels treballadors en cas de traspàsos d'empreses, de centres d'activitat o de parts d'empreses o de centres d'activitat, transposada actualment en el nostre ordenament nacional a l'article 44 del TRLET.

El segon dels supòsits que preveu l'article 4 d'aquest Reial decret llei, quan les SAGEP es transformin en CPE, dota igualment de seguretat jurídica el període transitori d'adaptació. Com s'ha indicat anteriorment, durant el període transitori les SAGEP es poden transformar en CPE. Així mateix, finalitzat el període transitori, les SAGEP que no s'hagin extingit poden continuar la seva activitat obtenint les autoritzacions que exigeix la Llei 14/1994, d'1 de juny, per la qual es regulen les empreses de treball temporal. En aquests casos, l'entitat econòmica manté la seva identitat, això és, manté el seu objecte consistent en l'ocupació de treballadors de l'estiba portuària per a la seva posada a

disposició, de manera temporal, d'empreses titulars de llicència de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies. Per tant, és necessària l'aplicació de les disposicions que, tant des de la perspectiva de la Unió Europea com en la seva transposició a l'ordenament nacional, s'han aprovat per protegir els treballadors i garantir el manteniment dels seus drets, en els termes que preveuen la Directiva 2001/23/CE, de 12 de març, referenciada anteriorment, i, en conseqüència, l'article 44 del TRLET.

L'article 5 modifica l'article 3.1 del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, per recollir que els alumnes que estiguin cursant el certificat de professionalitat d'«Operacions portuàries de càrrega, descàrrega, desestiba i transbord» puguin, a través d'un contracte per a la formació i l'aprenentatge, dur a terme tasques d'estiba i acreditar les hores necessàries per al mòdul de pràctiques laborals no professionals.

Finalment, el Reial decret llei inclou dues disposicions addicionals, una disposició derogatòria i quatre disposicions finals.

La disposició addicional primera estableix la necessitat que el Ministeri de Foment remeti anualment a la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics un informe que reculli l'evolució de la liberalització del sector de l'estiba.

La disposició addicional segona estableix un termini de nou mesos per a l'adaptació a aquest Reial decret llei de les normes convencionals vigents.

La disposició derogatòria afecta dues disposicions del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, que queden substituïdes per la regulació que recull el present Reial decret llei.

La disposició final primera correspon al títol competencial.

La disposició final segona pretén recollir una singularitat a l'article 75 de la Llei 21/2003, de 7 de juliol, de seguretat aèria, de manera que l'existència d'un mínim d'operació en el concepte d'aterratge i serveis en trànsit d'aeròdrom no penalitzi el transport comercial amb helicòpter que es fa en els heliports de Ceuta i Algesires, i la seva adopció és urgent per reduir la pressió sobre els operadors d'helicòpters que presten el servei en els heliports de Ceuta i Algesires, i contribuir, per tant, que aquests serveis puguin ser viables econòmicament i beneficiar clarament la cohesió territorial i la connectivitat de les dues regions, per tal com permet el transport per via aèria dels ciutadans, en particular de Ceuta amb la Península, no existint en la pràctica un mode de transport aeri alternatiu per a aquests territoris, ja que no disposen d'una infraestructura aeroportuària que permeti l'operació d'aeronaus diferents dels helicòpters.

La disposició final tercera modifica l'article 67 de la Llei 24/2001, de 27 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, a fi d'adaptar la declaració de Serveis i Estudis per a la Navegació Aèria, SME (SENASA), com a mitjà propi a la nova regulació de la Llei 9/2017, de 9 de novembre, de contractes del sector públic, i l'adaptació esmentada és necessària i inajornable amb la finalitat de dotar les autoritats nacionals en matèria de seguretat aeronàutica de l'instrument necessari per donar una resposta adequada a les exigències creixents en matèria de seguretat aèria, amb creixements forts en el trànsit aeri, diversos canvis tecnològics i reguladors.

La disposició final quarta estableix que el Reial decret llei entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

III

Tant la modificació de la Llei 14/1994, d'1 de juny, per la qual es regulen les empreses de treball temporal, com la conclusió de l'adaptació del règim dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies són essencials per poder culminar la transformació o l'extinció de les SAGEP garantint l'estabilitat en l'ocupació, en un marc de lliure competència, abans de la finalització del període transitori i, per tant, constitueixen una situació de necessitat extraordinària i urgent, que justifica una acció normativa del Govern a l'empara de l'article 86.1 de la Constitució espanyola.

En efecte, el requisit de la necessitat extraordinària concorre perquè és imprescindible per la necessitat de donar de manera urgent seguretat al règim jurídic de l'estiba, i garantir la transició ordenada en el procés de transformació o extinció de les SAGEP. La necessitat

s'imposa com una obligació al legislador, que no pot ser desatesa per la seva importància essencial per a l'exercici normal de l'activitat de l'estiba en els ports.

Respecte al pressupost habilitador d'urgència en l'aprovació d'aquest Reial decret llei, és inajornable, ja que la indeterminació en què es troba el règim jurídic aplicable ha causat una gran inestabilitat en el sector. Cal posar fi a aquesta situació.

Així mateix, s'ha de tenir en compte que amb l'aprovació del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, pel qual es modifica el règim dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies, es va donar compliment a la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'11 de desembre de 2014, recaiguda en l'assumpte C-576/13 (procediment d'infracció 2009/2045). Tanmateix, a partir de la tramitació del desplegament reglamentari esmentat en aquesta norma i la denúncia presentada davant la Comissió amb els riscos d'obertura d'un nou procediment d'infracció conseqüència d'aquesta, el seguiment de les institucions comunitàries sobre les reformes en el sector s'ha intensificat en aquest últim període, i s'ha instat les autoritats nacionals a garantir l'efectivitat del nou marc.

De tot això en resulta que, en aquest cas, el reial decret llei representa un instrument constitucionalment lícit, al mateix temps que pertinent i adequat, per a la consecució del fi que justifica la legislació d'urgència, que no és cap altre, tal com reiteradament ha exigint el nostre Tribunal Constitucional, que subvenir a una situació concreta, dins dels objectius governamentals, que per raons difícils de preveure requereix una acció normativa immediata en un termini més breu que el que es requereix per la via normal o pel procediment d'urgència per a la tramitació parlamentària de les lleis.

Per tant, en el conjunt i en cadascuna de les mesures que s'adopten, concorren, per la seva naturalesa i finalitat, les circumstàncies de necessitat extraordinària i urgent que exigeix l'article 86 de la Constitució espanyola com a pressupòsits habilitadors per a l'aprovació d'un reial decret llei.

Així mateix, aquest Reial decret llei respecta els límits constitucionalment establerts per a l'ús d'aquest instrument normatiu, ja que no afecta l'ordenament de les institucions bàsiques de l'Estat, els drets, els deures i les llibertats dels ciutadans que regula el títol I de la Constitució, el règim de les comunitats autònomes ni el dret electoral general.

En aquest sentit, s'ha d'indicar que les matèries que s'aborden s'han modificat en el passat, atenent raons de necessitat urgent, a través d'aquest instrument, com el Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig.

De conformitat amb el que disposa l'article 129 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, el Reial decret llei s'ajusta als principis de bona regulació i, en particular, als principis de necessitat i eficiència, i hi ha raons fundades d'interès general per a la seva aprovació.

D'una banda, és evident el principi de proporcionalitat, atès que les mesures que preveu aquesta norma, tant de regulació de les especificitats de les empreses de treball temporal en l'àmbit de l'estiba com de mesures d'organització del treball de l'estiba i estabilitat de l'ocupació, s'ajusten plenament a l'objectiu que es vol aconseguir mitjançant aquest instrument. Així mateix, compleix els principis de seguretat jurídica, ja que és coherent amb la resta de l'ordenament jurídic nacional i de la Unió Europea, i s'assegura la seva correcta incardinació i congruència amb la regulació vigent. Fora d'això, la norma és coherent amb el principi de transparència atès que compleix estrictament els procediments exigits en la tramitació d'un decret llei.

D'altra banda, les mesures que conté el Reial decret llei són adequades i proporcionades a les necessitats que exigeixen el seu dictat, sense que a aquests efectes es pugui considerar que hi hagi altres alternatives menys restrictives o que imposin menys obligacions als destinataris; més aviat al contrari, després de l'adopció d'aquesta norma amb rang de llei s'han d'establir millores substancials en l'àmbit de l'estiba.

Finalment, es fa necessari destacar que el 20 de febrer de 2019 passat es va aprovar per unanimitat en la Comissió de Foment del Congrés dels Diputats una proposició no de llei per la qual «s'insta el Govern a utilitzar els instruments jurídics necessaris per completar el règim jurídic de l'estiba, de manera que, amb el màxim consens possible en el sector i

respectant els principis de la normativa europea, s'incloguin les disposicions necessàries, del rang normatiu que es requereixi, per donar compliment a l'objectiu de conjugar els principis de llibertat de contractació amb els drets dels treballadors de conformitat amb el que va disposar la Sentència del TJUE d'11 de desembre de 2014». Aquest Reial decret llei dona resposta a aquesta proposició no de llei.

En virtut d'això, fent ús de l'autorització que conté l'article 86 de la Constitució espanyola, a proposta de la ministra de Treball, Migracions i Seguretat Social i del ministre de Foment i amb la deliberació prèvia del Consell de Ministres en la reunió del dia 29 de març de 2019,

DISPOSO:

Article 1. *Objecte i àmbit d'aplicació.*

L'objecte d'aquest Reial decret llei és consolidar el marc de liberalització del règim dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies iniciat amb l'entrada en vigor del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, pel qual es modifica el règim dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies en compliment de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'11 de desembre de 2014, recaiguda en l'assumpte C-576/13 (procediment d'infracció 2009/4052).

Article 2. *Modificació de la Llei 14/1994, d'1 de juny, per la qual es regulen les empreses de treball temporal.*

La Llei 14/1994, d'1 de juny, per la qual es regulen les empreses de treball temporal, queda modificada en els termes següents:

U. S'afegeix un nou paràgraf al final de l'article 1, amb la redacció següent:

«Els centres portuaris d'ocupació que es puguin crear a l'empara del que estableix el Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, han d'operar com a empreses de treball temporal específiques del sector de l'estiba portuària, amb les particularitats que preveuen el capítol V d'aquesta Llei i el seu reglament de desplegament.»

Dos. S'afegeix un nou capítol V, amb la redacció següent:

«CAPÍTOL V

Centres portuaris d'ocupació

Article 18. *Centres portuaris d'ocupació.*

1. Els centres portuaris d'ocupació tenen per objecte exclusiu l'ocupació de treballadors de l'estiba portuària per a la seva posada a disposició, de manera temporal, d'empreses titulars de llicència de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies o d'autorització de serveis comercials portuaris, així com la formació professional d'aquells, la qual també es pot fer mitjançant la resta d'alternatives previstes legalment.

2. Les empreses que formin part d'un centre portuari d'ocupació han de ser titulars de la llicència del servei portuari de manipulació de mercaderies i obtenir una autorització administrativa prèvia, segons el que preveu l'article 2, amb les especialitats següents:

a) En la seva denominació han d'incloure els termes «centre portuari d'ocupació» o la seva abreviatura «CPE», en lloc dels termes «empresa de treball temporal» o la seva abreviatura «ETT».

b) Als efectes del que estableix l'apartat 3 de l'article 2, el nombre mínim de treballadors amb contracte de durada indefinida que ha de tenir el centre portuari d'ocupació per prestar serveis com a personal d'estructura sota la direcció d'aquest es calcula en funció del nombre de dies de posada a disposició del personal d'estiba contractat temporalment l'any anterior. En tot cas, a l'inici de la seva activitat ha de tenir almenys dos treballadors d'estructura amb contracte de durada indefinida, mínim que s'ha de mantenir durant tot el temps d'activitat del centre portuari d'ocupació.

3. La garantia financera que els centres portuaris d'ocupació han de constituir i mantenir actualitzada, en els termes i amb les finalitats que preveuen l'article 3 d'aquesta Llei i les seves normes de desplegament, ha d'assolir el deu per cent de la massa salarial de l'exercici econòmic immediatament anterior corresponent al personal d'estiba portuària que hagi estat ocupat sota una modalitat de contractació temporal per posar-lo a disposició de les empreses a què es refereix l'apartat 1, sense que en cap cas aquest import pugui ser inferior a vint-i-cinc vegades el salari mínim interprofessional, en còmput anual, vigent en cada moment.

4. L'obligació de remetre a l'autoritat laboral la relació de contractes de posada a disposició subscrits a què es refereix l'article 5.1, així com l'obligació de lliurament de documentació als representants dels treballadors, que estableix l'article 9, s'entenen referides únicament als treballadors portuaris contractats temporalment.

Article 19. *Contractes de posada a disposició de treballadors portuaris.*

1. Els contractes de posada a disposició subscrits pels centres portuaris d'ocupació amb empreses titulars de llicència de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies o d'autorització de serveis comercials, per posar a disposició d'aquestes últimes treballadors portuaris contractats pels primers, es regeixen pel que disposa el capítol II d'aquesta Llei amb les particularitats que estableixen els apartats següents.

2. Els contractes de posada a disposició de treballadors portuaris es poden subscriure per cobrir necessitats de personal d'estiba pròpies del servei de manipulació de mercaderies de les empreses titulars de llicència de prestació del servei portuari de mercaderies o d'autorització de serveis comercials.

3. S'entenen per necessitats del servei portuari de manipulació de mercaderies i dels serveis comercials portuaris les que demanin l'atenció, de manera estable o temporal, de les activitats definides dins dels serveis esmentats a la Llei de ports de l'Estat i de la marina mercant.

Article 20. *Relacions laborals en els centres portuaris d'ocupació.*

1. Els contractes de treball subscrits pels centres portuaris d'ocupació amb treballadors portuaris per posar-los a disposició de les empreses a què es refereix l'article anterior es poden concertar per un temps indefinit o per una durada determinada.

2. Els contractes de treball per un temps indefinit s'han de concertar per escrit en els termes que preveu l'article 8 de l'Estatut dels treballadors i amb subjecció a les formalitats i al model que s'estableixin en la negociació col·lectiva.

En aquests casos, les ordres de servei corresponents es poden remetre als treballadors portuaris a través de mitjans electrònics en els termes que s'acordin en la negociació col·lectiva. De la mateixa manera es pot fer arribar la comunicació de les ordres de servei a les empreses usuàries.

3. Els contractes de treball de durada determinada que subscriguin els centres portuaris d'ocupació es regeixen pel que disposa el capítol III d'aquesta Llei amb les particularitats següents:

a) Els contractes temporals d'estibadors portuaris s'han de formalitzar per escrit, d'acord amb el que s'estableix per a la modalitat de contractació de què es tracti.

b) Mitjançant la negociació col·lectiva es poden determinar criteris de conversió de contractes temporals en indefinits.

4. Les mencions de la negociació col·lectiva que conté aquest article s'han d'entendre referides exclusivament a la duta a terme en el sector d'estiba, seguint en tot cas la prioritat aplicable dels convenis que preveu l'article 84.2 de l'Estatut dels treballadors i tenint en compte el que preveu la disposició addicional segona del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig.

Article 21. *Relació del treballador portuari amb les empreses usuàries.*

1. Les facultats de direcció, organització i control de l'activitat laboral dels treballadors portuaris contractats pels centres portuaris d'ocupació corresponen a l'empresa titular de la llicència de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies o d'autorització de serveis comercials portuaris durant el període de posada a disposició.

2. Les empreses titulars de llicències de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies o d'autorització de serveis comercials portuaris a la disposició de les quals es posin treballadors portuaris han d'ocupar el mateix lloc que les altres usuàries respecte de les empreses de treball temporal, i han de complir les obligacions que estableix el capítol IV d'aquesta Llei i les altres normes que els siguin aplicables.

3. Els treballadors portuaris cedits per centres portuaris d'ocupació tenen davant de les empreses usuàries tots els drets que els reconeix aquesta Llei, així com els que es puguin establir mitjançant la negociació col·lectiva.

4. El que disposa l'article 15.5 de l'Estatut dels treballadors no és aplicable respecte de les empreses usuàries titulars de llicències de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies o d'autorització de serveis comercials portuaris.»

Tres. S'afegeix una nova disposició addicional, amb la redacció següent:

«Disposició addicional setena. *Normes específiques per al sector de l'estiba portuària.*

A les empreses de treball temporal que duguin a terme l'activitat de posada a disposició de personal d'estiba portuària els són aplicables les normes que preveuen per als centres portuaris d'ocupació els apartats 2.b) i 3 de l'article 18, respecte d'aquests treballadors.»

Article 3. *Facultats d'organització i direcció.*

1. Correspon a l'empresa titular de la llicència de servei portuari de manipulació de mercaderies, en la seva condició d'ocupadora, l'exercici de les facultats de direcció, organització i control de l'activitat laboral dels treballadors portuaris, en els termes que preveu l'article 20 del text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors, aprovat pel Reial decret legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre. Les mateixes facultats li corresponen a l'empresa en cas que la contractació dels treballadors portuaris s'hagi dut a terme per mitjà de centres portuaris d'ocupació o empreses de treball temporal.

2. Entre les facultats de direcció i organització a què es refereix l'apartat anterior, s'entén inclosa la de designar el personal necessari per dur a terme cadascuna de les activitats portuàries.

L'establiment de mesures orientades a aconseguir una flexibilitat més gran i que permetin garantir la millora de la productivitat i de la qualitat de l'ocupació en el sector s'ha de portar a terme en els termes que es determinin en la negociació col·lectiva. La negociació l'han de portar a terme els subjectes legitimats per negociar de conformitat amb

les regles sobre estructura de la negociació col·lectiva i amb el règim de prioritat d'aplicació dels convenis col·lectius que estableix l'Estatut dels treballadors.

3. D'acord amb els principis de regulació eficient i afavoridora de la competència, i sempre complint les normes de prioritat aplicable dels convenis que estableixi l'Estatut dels treballadors, les organitzacions sindicals i associacions empresarials poden acordar, entre les mesures complementàries per a la millora de la competitivitat dels ports, regles sobre l'adscripció del personal a les tasques portuàries, l'estabilitat i la qualitat en l'ocupació, la regulació del temps de treball, la mobilitat funcional i polivalència, o sobre la classificació i formació professional, entre d'altres.

4. Les mesures de flexibilitat que es pactin es poden incorporar als acords laborals o a la negociació col·lectiva en la forma i les condicions que les parts acordin.

Article 4. *Estabilitat i qualitat en l'ocupació.*

1. Amb la finalitat de garantir el principi d'estabilitat en l'ocupació, les organitzacions sindicals i associacions empresarials poden establir, mitjançant un acord o un conveni col·lectiu, les mesures de subrogació necessàries per al manteniment de l'ocupació dels treballadors que, quan va entrar en vigor el Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, estaven prestant serveis portuaris de manipulació de mercaderies i segueixin prestant-los a l'entrada en vigor del present, en els supòsits que preveuen els apartats següents.

2. Quan les empreses titulars de llicències del servei portuari de manipulació de mercaderies optin per deixar de ser accionistes de la SAGEP, d'acord amb el que preveu la disposició transitòria primera del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, i es produeixi el decreixement de l'activitat d'aquesta última, és procedent l'aplicació del mecanisme subrogatori quan així s'acordi de conformitat amb el que disposa l'apartat 1. Les organitzacions esmentades disposen de la mateixa facultat negociadora quan els socis de les SAGEP optin per la seva dissolució. El mecanisme subrogatori que, si s'escau, es pugui acordar ha de ser transparent, objectiu i equitatiu, d'acord amb els principis i les garanties que informen l'article 44 de l'Estatut dels treballadors.

3. No obstant el que preveuen els apartats anteriors, en els casos en què, de conformitat amb la disposició transitòria primera del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, les SAGEP optin per transformar-se en centres portuaris d'ocupació, el nou centre portuari s'ha de subrogar en la posició d'ocupador dels treballadors de les SAGEP una vegada consumada la successió de l'activitat relativa a l'ocupació de treballadors de l'estiba portuària per a la seva posada a disposició, de manera temporal, entre empreses titulars de llicència de prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies o d'autorització de serveis comercials portuaris, respectant en tot cas el que estableix l'article 44 de l'Estatut dels treballadors.

4. Les facultats que confereix aquest article als agents socials es poden exercir exclusivament durant el període transitori que estableix el Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig.

Article 5. *Modificació del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, pel qual es modifica el règim dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies en compliment de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'11 de desembre de 2014, recaiguda en l'assumpte C-576/13.*

L'article 3.1 del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, pel qual es modifica el règim dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies en compliment de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'11 de desembre de 2014, recaiguda en l'assumpte C-576/13, queda modificat en els termes següents:

«1. Les activitats incloses en el servei de manipulació de mercaderies les han de dur a terme treballadors que hagin obtingut el certificat de professionalitat que estableix l'annex VIII (Operacions portuàries de càrrega, estiba, descàrrega, desestiba i transbord) del Reial decret 988/2013, de 13 de desembre, pel qual

s'estableixen nou certificats de professionalitat de la família professional maritimopesquera.

També poden dur a terme activitats incloses en el servei de manipulació de mercaderies els treballadors pertanyents als grups professionals 0 (auxiliar) i I (especialista) del IV Acord per a la regulació de les relacions laborals en el sector de l'estiba portuària, o els que en el futur els substitueixin, que, sota un contracte per a la formació i l'aprenentatge, estiguin cursant el certificat de professionalitat definit anteriorment, en alternança de la formació teòrica amb l'activitat laboral retribuïda. A través de l'activitat duta a terme amb aquest contracte de formació i aprenentatge queden acreditades les hores corresponents al mòdul de pràctiques professionals no laborals necessari per obtenir el certificat de professionalitat «Operacions portuàries de càrrega, estiba, descàrrega, desestiba i transbord - nivell 2.»

Disposició addicional primera. *Informe d'evolució.*

Amb periodicitat anual, començant un any després de l'entrada en vigor d'aquest Reial decret llei, el Ministeri de Foment ha de remetre a la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics un informe que reculli l'evolució de la liberalització del sector de l'estiba. En particular, l'informe esmentat ha de reflectir l'evolució de l'ocupació i els fluxos d'entrada i sortida de treballadors a l'estiba, la contractació dins i fora dels centres portuaris d'ocupació, les condicions laborals, les magnituds bàsiques del sector de formació d'estibadors, i l'impacte de tot això sobre la competitivitat portuària espanyola.

Disposició addicional segona. *Normativa convencional.*

1. En el termini màxim de nou mesos des de l'entrada en vigor d'aquest Reial decret llei, les normes convencionals vigents s'han d'adaptar al que disposen aquest, el Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, i l'article 49 del Tractat de funcionament de la Unió Europea.

2. Transcorregut el termini esmentat, les disposicions dels convenis col·lectius que incompleixin el que preveu el paràgraf precedent són nul·les de ple dret.

Disposició derogatòria única. *Derogació normativa.*

Queden derogats:

1r L'apartat 2 de la disposició final tercera, i l'annex I del Reial decret llei 8/2017, de 12 de maig, pel qual es modifica el règim dels treballadors per a la prestació del servei portuari de manipulació de mercaderies en compliment de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'11 de desembre de 2014, recaiguda en l'assumpte C-576/13 (procediment d'infracció 2009/4052).

2n La disposició final quaranta-tresena de la Llei 6/2018, de 3 de juliol, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2018.

Disposició final primera. *Títol competencial.*

Aquest Reial decret llei es dicta a l'empara de les competències exclusives que corresponen a l'Estat en matèria de legislació laboral, hisenda general i deute de l'Estat, i ports d'interès general, de conformitat amb el que disposa l'article 149.1. 7a, 14a i 20a de la Constitució.

Disposició final segona. *Modificació de la Llei 21/2003, de 7 de juliol, de seguretat aèria.*

Amb efectes des de l'entrada en vigor d'aquest Reial decret llei, s'afegeix un nou paràgraf a l'apartat 4 de l'article 75 de la Llei 21/2003, de 7 de juliol, de seguretat aèria, amb la redacció següent:

«Tampoc no és aplicable el mínim per operació en concepte d'aterratge i serveis de trànsit d'aeròdrom en els aeroports espanyols de la xarxa Aena SME, SA, en el cas de les operacions regulars comercials d'helicòpters amb origen en els heliports de Ceuta i Algesires.»

La resta de l'article manté la mateixa redacció.

Disposició final tercera. *Modificació de la Llei 24/2001, de 27 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social.*

Amb efectes des de l'entrada en vigor d'aquest Reial decret llei i vigència indefinida es modifica l'apartat u de l'article 67 de la Llei 24/2001, de 27 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, que passa a tenir la redacció següent:

«U. Serveis i Estudis per a la Navegació Aèria i la Seguretat Aeronàutica SME MP, SA (SENASA), té la consideració de mitjà propi instrumental i servei tècnic de l'Administració General de l'Estat, i dels ens, els organismes i les entitats vinculats o dependents de l'Administració General de l'Estat, ja es regeixin pel dret públic o privat, sempre que tinguin la condició de poders adjudicadors, de conformitat amb l'article 3.3 de la Llei 9/2017, de 9 de novembre, de contractes del sector públic, per la qual es transposen a l'ordenament jurídic espanyol les directives del Parlament Europeu i del Consell 2014/23/UE i 2014/24/UE, de 26 de febrer de 2014, i està obligada a dur a terme els treballs que li encarreguin en les matèries següents:

- a) Actuacions, treballs i estudis necessaris per a la comprovació del compliment dels requisits exigits per a l'exercici de les seves funcions pel personal aeronàutic civil.
- b) Treballs necessaris per a la verificació del compliment dels requisits per a la realització de les operacions aèries. Estudis i projectes tècnics relatius a l'operació d'aeronaus.
- c) Treballs i estudis necessaris per a la verificació del compliment dels requisits exigits per a la certificació de productes i peces aeronàutics.
- d) Treballs i estudis necessaris per constatar el compliment dels requisits exigits per a la concessió i el manteniment de les llicències i autoritzacions d'exploació de les companyies aèries i de les autoritzacions necessàries per a la realització de treballs aeris, transport privat, vols locals i altres activitats de trànsit aeri.
- e) Treballs, estudis i projectes tècnics per a la gestió de les subvencions al transport aeri i les queixes d'usuaris.
- f) Treballs, estudis i projectes tècnics per implantar i mantenir els requisits de seguretat, manteniment, operació, gestió i supervisió dels sistemes de navegació aèria i de les instal·lacions aeroportuàries.
- g) Treballs de col·laboració tècnica amb la Comissió d'Investigació d'Accidents i Incidents d'Aviació Civil i amb la Comissió d'Estudi i Anàlisi de Notificacions d'Incidents de Trànsit Aeri.
- h) Treballs, estudis i projectes de col·laboració i cooperació amb les autoritats i els organismes aeronàutics d'altres estats i amb organismes aeronàutics internacionals.
- i) Treballs de col·laboració tècnica en matèria de formació aeronàutica, inclòs el desenvolupament de programes i eines de formació assistits per ordinador, així com les altres activitats complementàries o accessòries d'aquestes.
- j) Treballs, estudis i projectes de col·laboració tècnica en matèria de procediments i simulacions operatives relacionats amb el sector aeri, així com les altres activitats complementàries o accessòries d'aquestes.
- k) Operació d'aeronaus, treballs aeris, i les actuacions i els treballs necessaris per portar a terme aquests, la gestió de l'aeronavegabilitat i el manteniment, el

disseny i la producció de components o equips, i aeronaus, així com les altres activitats complementàries o accessòries d'aquestes.

l) Prestació de serveis de consultoria, realització d'estudis, assistències tècniques, redacció, execució i supervisió de projectes, inclosos els de seguretat, mediambientals, de recerca i innovació, relacionats amb l'enginyeria aeronàutica i les seves aplicacions.

m) Qualsevol altres activitats diferents de les anteriors, que així s'estableixin en els seus estatuts i estiguin incloses en l'objecte social de SENASA, d'acord amb el que disposa l'article 32.2.d) de la Llei 9/2017, de 9 de novembre.

L'actuació de SENASA com a mitjà propi s'ha d'ajustar als requisits i les condicions que estableix l'article 32 de la Llei 9/2017, de 9 de novembre.»

La resta de l'article manté la mateixa redacció.

Disposició final quarta. *Entrada en vigor.*

Aquest Reial decret llei entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Madrid, 29 de març de 2019.

FELIPE R.

El president del Govern,
PEDRO SÁNCHEZ PÉREZ-CASTEJÓN